

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ігнатова Анастасія Сергіївна

МОВНІ ПРАВА У СУДОЧИНСТВІ: РОЛЬ РЕЄСТРУ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН. 173

Козирь Дмитро Валерійович

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЯКИМ МАЄ БУТИ МАЙБУТНЄ? 177

Бугаєнко Каріна Вікторівна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЖИТТЕВОГО ЦИКЛУ КОНСТИТУЦІЇ АРАБСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЄГИПЕТ .. 181

Матковський Микита Сергійович

ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПІСЛЯ ВІЙНИ: КОНСТИТУЦІЙНІ
ВИКЛИКИ 183

Ваньчак Марта Володимирівна

«ГАЛЮЦИНАЦІЇ» ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЗАГРОЗА КОНСТИТУЦІЙНИМ ПРИНЦИПАМ
СУДОЧИНСТВА 185

Шлентов Юрій Сергійович

ПРАВО НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ У РІШЕННЯХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ
УКРАЇНИ 188

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Бехруз Хашматулла

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ 191

Аракелян Мінас Рамзесович

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ. 193

Белогубова Оксана Олександрівна

ЕНЕРГЕТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС: МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР. 196

Грушко Мальвіна Валеріївна

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ:
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ. 198

Vladyslav Dronov

MEDIA AS A TOOL FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS. 201

Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В
ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН 205

Мануйлова Катерина Вікторівна

ПРАВА ЛЮДИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ. 207

Форманюк Вікторія Василівна

МЕРЕЖА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
КООРДИНАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ АГЕНТСТВ ЄС. 210

Цибульська Ольга Юріївна

ПРОЦЕДУРА «EXEQUATUR» В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 213

Ярмакі Володимир Христофорович

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ: ЦИФРОВИЙ КОНТРОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС
КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ 216

Бірюков Руслан Миколайович

БОРІТЬБА З КІБЕРЗАГРОЗАМИ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО
ПОЛІТЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ 219

Войтович Павло Петрович

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ПІД ЗАГРОЗОЮ? 222

2. Гуманітарна допомога. *QuantumLaw*. URL: <https://quantumlaw.com.ua/blog/humanitarian-assistance> (дата звернення: 27.03.2026).

3. Кластерний підхід. URL: <https://shorturl.at/WyXg5>. (дата звернення: 27.03.2026).

4. Реагування УВКБ ООН у сфері захисту. URL: https://www.unhcr.org/ua/sites/ua/files/2025-08/UNHCR%20Protection%20Update%20%20-%20Q2-2025_UA.pdf (дата звернення: 27.03.2026).

5. Які рішення пропонує УВКБ ООН? Робочі Настанови. URL: <https://doubt.druzhba.cx.ua/ukraincyam/yaki-3-rishennya-proponuie-uvkb-oon.html> (дата звернення: 27.03.2026).

Ключові слова: УВКБ ООН, переміщені особи, правовий захист, внутрішньо переміщені особи, збройний конфлікт.

Key words: UNHCR, displaced persons, legal protection, internally displaced persons, housing, armed conflict.

Мануїлова Катерина Вікторівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри міжнародного та європейського права,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВА ЛЮДИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Стрімкий розвиток цифрових технологій у XXI столітті суттєво впливає на всі сфери суспільного життя, зокрема й на реалізацію та захист прав людини. Поширення мережі Інтернет, розвиток штучного інтелекту, технологій обробки великих даних, цифрових платформ та систем відеоспостереження створюють нові можливості для доступу до інформації, комунікації та участі людини в суспільному житті. Водночас такі технологічні зміни породжують нові ризики, пов'язані з можливими порушеннями прав людини, зокрема права на приватність, захист персональних даних, свободу вираження поглядів та недискримінацію.

У сучасних умовах цифрової трансформації суспільства особливої актуальності набуває питання адаптації міжнародно-правових механізмів захисту прав людини до нових технологічних викликів. Активне використання державами та приватними компаніями цифрових технологій для збору, зберігання та аналізу інформації про людей може створювати ризики надмірного контролю, цифрового стеження та втручання у приватне життя. Крім того, застосування алгоритмічних систем і штучного інтелекту в різних сферах суспільних відносин може призводити до нових форм дискримінації та обмеження основоположних прав людини.

У зв'язку з цим постає необхідність формування ефективного міжнародно-правового регулювання, спрямованого на забезпечення балансу між розвитком інноваційних технологій та належним рівнем захисту прав людини. Саме тому дослідження прав людини у цифрову епоху та визначення основних викликів для міжнародно-правового регулювання є актуальним і потребує комплексного наукового аналізу.

Захист прав людини у цифровому середовищі стає важливим завданням міжнародного права. Міжнародні організації та механізми, такі як ООН [1] та Рада з прав людини [2], визнають необхідність розробки стандартів і принципів регулювання цифрових технологій з урахуванням прав людини. Це включає забезпечення прозорості та підзвітності технологічних систем, обмеження надмірного втручання у приватне життя та створення ефективних засобів захисту для осіб, чий права можуть бути порушені. Одночасно міжнародне право ставить завдання гармонізувати національні нормативно-правові акти із загальноприйнятими міжнародними стандартами, зокрема у сфері етики штучного інтелекту, кібербезпеки та захисту персональних даних. Такий підхід передбачає створення комплексних механізмів контролю, які дозволяють оцінювати вплив цифрових технологій на права людини, запобігати дискримінації та порушенням, а також забезпечувати доступ громадян до процедур оскарження рішень, прийнятих автоматизованими системами.

Крім того, міжнародні організації закликають до впровадження етичних рамок та рекомендацій для розробників і користувачів цифрових платформ, що сприяють дотриманню прав людини у глобальному цифровому середовищі. Реалізація цих принципів дозволяє забезпечити баланс між розвитком технологій, ефективністю цифрових систем і захистом фундаментальних прав і свобод.

Особливу увагу слід приділяти використанню алгоритмів і штучного інтелекту, які можуть непрямо впливати на доступ до ресурсів, послуг або участь у соціальних процесах. Ці технології здатні автоматично оцінювати поведінку осіб і приймати рішення, що можуть призводити до непрямої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри чи національного походження.

У Європейському Союзі вже розроблено низку нормативно-правових актів та стандартів, що регулюють застосування штучного інтелекту та алгоритмічних систем. До них належать Регламент ЄС про штучний інтелект (EU AI Act, 2024) [3], який встановлює класифікацію ризиків і вимоги до безпеки та прозорості алгоритмів, а також Регламент ЄС про захист персональних даних (GDPR) [4], який регулює обробку персональних даних і забезпечує право на приватність у цифровому середовищі.

На глобальному рівні універсального міжнародного механізму регулювання поки немає, тому важливо імплементувати європейські стандарти в українське законодавство та практику застосування цифрових технологій. Адаптація принципів EU AI Act, GDPR та європейських етичних норм дозволить Україні забезпечити прозорість алгоритмічних систем, підзвітність їхніх розробників і

користувачів, а також рівний доступ громадян до цифрових технологій з дотриманням їхніх прав. Такі кроки сприятимуть підвищенню ефективності міжнародно-правового захисту прав людини в умовах цифрової трансформації.

Цифрові платформи та мережі також впливають на свободу вираження поглядів. Вони відкривають нові можливості для комунікації та участі у громадському житті, але одночасно створюють ризики цензури, маніпуляцій та поширення дезінформації. Міжнародне право має забезпечити баланс між свободою слова та захистом від шкоди, що може виникати у цифровому середовищі, та сприяти розвитку етичних стандартів і відповідальних практик використання технологій. Крім того, важливо забезпечити доступ до цифрових ресурсів для всіх категорій населення, щоб уникнути цифрового розриву та нерівності у реалізації прав людини. У цьому контексті міжнародне право закликає держави впроваджувати національні механізми контролю і регулювання цифрових платформ, що базуються на загальноприйнятих міжнародних стандартах, таких як рекомендації Європейського Союзу щодо етики штучного інтелекту та захисту даних (EU AI Act, GDPR). Імплементція таких стандартів дозволяє забезпечити баланс між свободою вираження поглядів, безпекою користувачів і захистом їхніх прав у цифровому середовищі.

Отже, сучасна цифрова трансформація створює нові можливості для реалізації прав людини, водночас породжуючи значні ризики порушень, зокрема щодо приватності, свободи вираження поглядів, захисту персональних даних та недискримінації. Цифрові платформи, алгоритми та штучний інтелект змінюють спосіб взаємодії людей із державними і приватними структурами, що ставить міжнародне право перед необхідністю адаптації до нових викликів. Наразі універсального глобального механізму регулювання цифрових технологій немає, хоча у Європейському Союзі вже існують стандарти, зокрема EU AI Act, GDPR та етичні принципи застосування штучного інтелекту. Імплементція цих підходів у національні правові системи, зокрема в Україні, дозволить підвищити рівень захисту громадян, забезпечити прозорість алгоритмічних рішень та запобігти дискримінації й надмірному контролю.

Таким чином, цифрова ера формує нові умови для реалізації прав людини, і міжнародне право має реагувати на ці зміни шляхом розвитку стандартів, етичних принципів та механізмів захисту, які забезпечують ефективне поєднання технологічного прогресу з дотриманням фундаментальних прав і свобод людини.

Список використаних джерел:

1. Організація Об'єднаних Націй. URL: <https://ukraine.un.org/uk> (дата звернення: 30.03.2026)
2. Рада ООН з прав людини. URL: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Home.aspx> (дата звернення: 30.03.2026)
3. Регламент ЄС про штучний інтелект (EU AI Act, 2024). URL: <https://profosvita.online/courses/course-v1:Profosvita+CM-R042-OEP+2025/courseware/cf>

537a87f29c45d3ba401b3e098a2e03/6729e9d50767490e8b0e5c4db02bb943/3?active_block_id=block-v1%3AProfosvita%2BCM-R042-OEP%2B2025%2Btype%40vertical%2Bblock%40f12ab6f7bb8c4629996f08582fda5e6d (дата звернення 30.03.2026)

4. Регламент ЄС про захист персональних даних (GDPR). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text (дата звернення: 30.03.2026)

Ключові слова: права людини, міжнародне право, захист прав людини, міжнародно-правові стандарти, цифрові технології, цифрова епоха, штучний інтелект, цифрова трансформація, імплементація.

Key words: human rights, international law, human rights protection, international legal standards, digital technologies, digital age, artificial intelligence, digital transformation, implementation.

Форманюк Вікторія Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

МЕРЕЖА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ КООРДИНАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ АГЕНТСТВ ЄС

Сучасна інституційна система Європейського Союзу (далі – ЄС) характеризується високим рівнем структурної диференціації та функціональної спеціалізації органів управління. Поряд із основними інституціями ЄС важливу роль у механізмі реалізації політик ЄС відіграють децентралізовані агентства, які виконують адміністративні, технічні, наукові та регуляторні функції. Актуальність дослідження системи агентств ЄС значно зросла у зв'язку з наданням Україні статусу держави-кандидата на вступ до ЄС у 2022 році. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз інституційних механізмів функціонування ЄС, зокрема системи децентралізованих агентств та інструментів координації їх діяльності.

Формування агентств ЄС стало результатом еволюції інституційної архітектури ЄС та необхідності підвищення ефективності управління у сферах політики, що потребують високого рівня спеціалізованої експертизи. Розширення компетенцій ЄС та ускладнення процесів регулювання зумовили появу значної кількості децентралізованих органів, діяльність яких спрямована на забезпечення реалізації політик ЄС.

Правовою основою створення агентств виступають установчі договори Європейського Союзу – Договір про Європейський Союз та Договір про функціонування Європейського Союзу [1].

Правовий статус окремих агентств визначається актами вторинного права ЄС, насамперед регламентами Європейського парламенту та Ради ЄС, які вста-